

ЮРИДИЧНИЙ НАУКОВИЙ ЕЛЕКТРОННИЙ ЖУРНАЛ

ЕЛЕКТРОННЕ НАУКОВЕ
ФАХОВЕ ВИДАННЯ

www.lsej.org.ua

4¹ 2016

**Державний вищий навчальний заклад
«Запорізький національний університет»
Міністерства освіти і науки України**

**Електронне наукове фахове видання
«Юридичний науковий
електронний журнал»**

№ 4, 2016

**Електронний журнал включений до переліку електронних фахових видань України
на підставі Наказу МОН України від 21 листопада 2013 року № 1609**

**Запорізький національний університет
Запоріжжя 2016**

Юридичний науковий електронний журнал – електронне наукове фахове видання юридичного факультету ДВНЗ «Запорізький національний університет»

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Коломосць Тетяна Олександрівна – доктор юридичних наук, професор

Заступник головного редактора:

Бондар Олександр Григорович – доктор юридичних наук, доцент

Відповідальний секретар:

Віхляєв Михайло Юрійович – доктор юридичних наук, доцент

Члени редакційної колегії:

Дугинець Олександр Сергійович – доктор юридичних наук, професор (Російська Федерація);
Биргеу Михайло Михайлович – доктор юридичних наук, професор (Республіка Молдова);
Севрюков Олександр Павлович – доктор юридичних наук, професор (Російська Федерація);
Ібрагімов Соліджон Ібрагімович – доктор юридичних наук (Республіка Таджикистан);
Сильченко Микола Володимирович – доктор юридичних наук, професор (Республіка Білорусь);
Манн Томас – доктор юридичних наук, професор (Федеральна Республіка Німеччина);
Колпаков Валерій Костянтинівич – доктор юридичних наук, професор;
Кузьменко Оксана Володимирівна – доктор юридичних наук, професор;
Бевзенко Володимир Михайлович – доктор юридичних наук, професор;
Мельник Роман Сергійович – доктор юридичних наук, професор;
Миколенко Олександр Іванович – доктор юридичних наук, професор;
Озерський Ігор Володимирович – доктор юридичних наук, доцент;
Приймаченко Дмитро Володимирович – доктор юридичних наук, професор;
Лук'янець Дмитро Миколайович – доктор юридичних наук, доцент;
Берлач Анатолій Іванович – доктор юридичних наук, професор;
Калюжний Ростислав Андрійович – доктор юридичних наук, професор;
Шишка Роман Богданович – доктор юридичних наук, професор;
Дудоров Олександр Олексійович – доктор юридичних наук, професор;
Лукашевич Віталій Григорович – доктор юридичних наук, професор;
Батанов Олександр Васильович – доктор юридичних наук, професор;
Лютіков Павло Сергійович – доктор юридичних наук, доцент;
Верлос Наталя Володимирівна – кандидат юридичних наук;
Ганзенко Олександр Олександрович – кандидат юридичних наук, доцент;
Макаренков Олексій Леонідович – кандидат юридичних наук;
Ткалич Максим Олегович – кандидат юридичних наук, доцент.

*Рекомендовано до опублікування вченою радою
ДВНЗ «Запорізький національний університет»,
протокол № 12 від 21 червня 2016 р.*

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

Баран А.В. ДІЯЛЬНІСТЬ ДЕПУТАТІВ-УКРАЇНЦІВ АВСТРИЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ ЗІ СТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ У ЛЬВОВІ	12
Вовк Ю.Є. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ УРЯДОМ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА ЗЕМЛЮ У 1918 РОЦІ	16
Грубінко А.В. ОПТИМІЗАЦІЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІСТОРИКО-ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН.....	19
Риндюк В.І. ДО ТЕРМІНОЛОГІЧНОГО АСПЕКТУ ПОНЯТТЯ ЗАКОНУ В КОНТЕКСТІ ПРАВА	22

РОЗДІЛ 2

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО, МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

Остапенко О.Г. ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЧИ ФЕДЕРАЛІЗАЦІЯ – ОПТИМАЛЬНИЙ ШЛЯХ РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ.....	26
Росоляк О.Б., Вербіцька М.В. ПРАВОВІ ОСНОВИ МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАСОБІВ ЗАХИСТУ ПРАВ, СВОБОД ТА ІНТЕРЕСІВ ДИТИНИ У ШКОЛІ	30
Чапля О.В. МУНІЦИПАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ У США: ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД	34

РОЗДІЛ 3

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО І ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС;
СІМЕЙНЕ ПРАВО; МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

Ганкевич О.М. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗГЛЯДУ СПРАВ ПРО ОСПОРИЮВАННЯ БАТЬКІВСТВА	37
Гоцанюк О.І. ПОГЛЯД НА ПРИРОДУ МАЙНОВИХ ПРАВ НА ОБ'ЄКТИ ПРОМИСЛОВОЇ ВЛАСНОСТІ В КОНТЕКСТІ ПОШИРЕНИХ КОНЦЕПЦІЙ.....	41
Зайцева-Калаур І.В. ОХОРОНА КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ – ЕФЕКТИВНА СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ	45
Зубенко К.В. ЗАСТАВА РУХОМИХ РЕЧЕЙ, НА ЯКІ ПОШИРЕНО ПРАВОВИЙ РЕЖИМ НЕРУХОМОСТІ.....	47
Миронюк С.А. ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПРОЦЕДУРИ РОЗІРВАННЯ ШЛЮБУ ЗА НОРМАМИ ПЕРСПЕКТИВНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ.....	51
Москалюк Н.Б. ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ДЕРЖАВИ ЯК СУБ'ЄКТА ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА СЕКРЕТНІ ВІНАХОДИ ТА КОРИСНІ МОДЕЛІ	54
Санченко О.І. СПІВВІДНОШЕННЯ ТЕАТРАЛЬНИХ ПОСТАНОВОК І ДЕЯКИХ ВИДІВ ТЕАТРАЛІЗОВАНИХ ВИДОВИЩ У ПРАВОВОМУ ВИМІРІ.....	58
Слободян О.М. ДО ПИТАННЯ ПРО ПРАВОВУ ПРИРОДУ ОБ'ЄКТА КОНДИКЦІЙНОГО ЗОБОВ'ЯЗАННЯ.....	61

РОЗДІЛ 4

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО

Григорчук М.В. ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПОНЯТІЙНОГО АПАРАТУ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА УКРАЇНИ.....	64
Лукач І.В. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СПОСОБІВ ЗАХИСТУ КОРПОРАТИВНИХ ПРАВ	68

Малолітнева В.К. ДЕРЖАВНІ ЗАКУПІВЛІ ЯК ЗАСІБ СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ: ПОНЯТТЯ ПЕРЕДКОМЕРЦІЙНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ ТА ЗАКУПІВЕЛЬ ІННОВАЦІЙНИХ РІШЕНЬ.....	71
Петренко Н.О. ЗЛОВЖИВАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИМИ ПРАВАМИ У ВИГЛЯДІ ШТУЧНОЇ ЗМІНИ ПІДСУДНОСТІ ГОСПОДАРСЬКОЇ СПРАВИ	75

РОЗДІЛ 5 ТРУДОВЕ ПРАВО

Кучма О.Л. ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВЕ ДЕРЖАВНЕ СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ В СТРУКТУРІ ПРАВА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	79
---	----

РОЗДІЛ 6 ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО

Антонюк У.В. ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ДІТЕЙ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ В УКРАЇНІ	83
Клеріні Г.В. ПРО ПРИНЦИПИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СТРАХУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ З ДЕРЖАВНОЮ ПІДТРИМКОЮ В УКРАЇНІ	86
Кононов В.В., Петровська М.П. КРИТЕРІЇ МЕДІАБЕЛЬНОСТІ ЗЕМЕЛЬНИХ СПОРІВ	90
Семенець О.С. РЕКРЕАЦІЯ ТА ПРАВО: ДОСЛІДЖЕННЯ ПОНЯТЬ ТА ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКІВ	93
Трегуб О.А. ПОДАТОК ЗА РОЗМІЩЕННЯ ВІДХОДІВ ЯК СКЛАДОВА ЕКОНОМІКО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОВОДЖЕННЯ З НИМИ	97

РОЗДІЛ 7 АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; ФІНАНСОВЕ ПРАВО; ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

Валуєва Л.В. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПОРЯДКУ ЗБЕРІГАННЯ ВАНТАЖІВ ПОНАД УСТАНОВЛЕНІ ТЕРМІНИ НА ТЕРИТОРІЇ МОРСЬКИХ ПОРТІВ УКРАЇНИ	101
Волох О.К. ПИТАННЯ КІБЕРНЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ РОЗБУДОВИ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА	104
Глуховеря В.А. ОКРЕМІ ПИТАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ	108
Дараганова Н.В. ПРОФСПІЛКИ – ПРОВІДНИЙ ОРГАН ГРОМАДСЬКОГО УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ПРАЦІ В УКРАЇНІ	110
Денисюк Д.С. ФУНКЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ: ПОНЯТТЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ	114
Келемен М.І. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УЧАСТІ ГРОМАДСЬКОСТІ У ЗАХИСТІ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ	118
Колюшева О.С. УДОСКОНАЛЕННЯ ВІТЧИЗНЯНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ПАРАЛЕЛЬНОГО ІСНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ТА АНГЛІЙСЬКОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ	122
Константин О.В. ЗВІЛЬНЕННЯ У ЗВ'ЯЗКУ З ПОРУШЕННЯМ ПРИСЯГИ СУДДІ (ВЧИНЕННЯМ ІСТОТНОГО ДИСЦИПЛІНАРНОГО ПРОСТУПКУ).....	126
Легеца Є.О. УДОСКОНАЛЕННЯ НАДАННЯ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ (ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ СОЦІОЛОГІЧНОГО ОПИТУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ).....	130
Логвиненко М.І., Дігтяр А.О. КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ У СУДОВІЙ ВЛАДІ У ЗВ'ЯЗКУ З НАБРАННЯМ ЧИННОСТІ ЗАКОНОМ УКРАЇНИ «ПРО ДЕРЖАВНУ СЛУЖБУ».....	133

Міщенко Т.М. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ СТРАТЕГІЇ БОРОТЬБИ З ОРГАНІЗОВАНОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ, ЩО СУПРОВОДЖУЄТЬСЯ КОРУПЦІЙНИМИ ЗВ'ЯЗКАМИ В УКРАЇНІ	136
Попель С.А., Кмецінська У.В. ДОСЛІДЖЕННЯ СПЕЦИФІКИ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ У СФЕРІ КОНТРОЛЮ МИТНОЇ ВАРТОСТІ	139
Пчелін В.Б. ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ СЕКРЕТАРЯ СУДОВОГО ЗАСІДАННЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ	143
Рябченко О.П. ЮРИСДИКЦІЯ ЯК ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ У СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ МИТНОЇ СПРАВИ: ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА	147
Сурілова О.О. ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ДОДЕРЖАННЯМ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО НАДРА	150
Щавінський В.Р. ПРОБЛЕМИ АДМІНІСТРАТИВНО-СУДОВОГО ЗАХИСТУ ІНТЕРЕСІВ ДЕРЖАВИ	154

РОЗДІЛ 8

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ; КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО

Денькович О.І. МЕТОДОЛОГІЯ ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ НОРМИ КОНСТИТУЦІЙНИМ СУДОМ УКРАЇНИ	157
Євдокімова О.В. ОСОБЛИВОСТІ ПРИЗНАЧЕННЯ ШТРАФУ ПІД ЧАС ПОМ'ЯКШЕННЯ ПОКАРАННЯ	161
Кернякевич-Танасійчук Ю.В. ПОНЯТТЯ ТА ПРАВОВА ПРИРОДА ПРИНЦИПІВ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ	165
Куц В.М., Куц В.В. ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ: КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКИ	169
Навроцький Д. ВИКОНАННЯ НАКАЗУ АБО РОЗПОРЯДЖЕННЯ У ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ	173
Задоя К.П., Оленіна Я.Г. ВІДПОВІДНІСТЬ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ПОЛОЖЕННЯМ КОНВЕНЦІЇ РАДИ ЄВРОПИ ПРО ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА БОРОТЬБУ З НАСИЛЬСТВОМ СТОСОВНО ЖІНОК ТА ДОМАШНІМ НАСИЛЬСТВОМ 2011 РОКУ ЩОДО ПЕРЕСЛІДУВАННЯ	177
Рябих Н.В. ОСНОВНІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЗАСУДЖЕНИХ НА ОХОРОНУ ЖИТТЯ ТА ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ	180
Телефанко Б.М. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ НОРМ ПРО РЕЦИДИВ ЗЛОЧИНІВ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ	183

РОЗДІЛ 9

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА; СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА; ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

Гетьман Г.М. СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮВАННЯ ОСОБИ НЕВІДОМОГО ЗЛОЧИНЦЯ В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ КРИМІНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ	186
Гринюк В.О. ТРАНСФОРМАЦІЯ ОБВИНУВАЧЕННЯ В СУДОВОМУ РОЗГЛЯДІ	189
Давиденко С.В. ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ГРОШОВОГО СТЯГНЕННЯ ЯК ЗАХОДУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ	192
Калугін В.Ю. НЕТРАДИЦІЙНІ СПЕЦІАЛЬНІ ЗНАННЯ ЯК ЗАСОБИ ЗБИРАННЯ ЗНАЧИМОЇ ДЛЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ІНФОРМАЦІЇ	196
Лис О.Ю. ТАКТИЧНІ ПРИЙОМИ І МЕТОДИ ПРОВЕДЕННЯ ОБШУКУ	200

Малютін А.Д., Усатий Г.О. СЛІДЧИЙ СУДДЯ ЯК ГАРАНТ ЗАКОННОСТІ ПІД ЧАС ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ.....	203
Мирошниченко Ю.М. ПРО КРИТЕРІЙ ІСТИНИ В КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ.....	206
Нестеренко О.С., Щербина Л.І. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ПОВНОВАЖЕННЯ КЕРІВНИКА ОРГАНУ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ.....	210
Побережник А.О. ПРАВО ПІДОЗРЮВАНОВОГО, ОБВИНУВАЧЕНОГО ІНІЦІЮВАТИ ПРОВАДЖЕННЯ ЩОДО ВСТАНОВЛЕННЯ ПРАВОМІРНОСТІ ОБМЕЖЕННЯ ЙОГО ПРАВА НА СВОБОДУ ТА ОСОБИСТУ НЕДОТОРКАНІСТЬ ЯК ПРОЦЕСУАЛЬНА ГАРАНТІЯ ЗАХИСТУ.....	213
Стецик Б.В. ПЛАНУВАННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ НЕЗАКОННОЇ ЛІКУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	216

РОЗДІЛ 10

СУДОУСТРІЙ; ПРОКУРАТУРА ТА АДВОКАТУРА

Кириченко С.О. ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРОКУРОРСЬКОГО НАГЛЯДУ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ОРГАНІВ, ЯКІ ЗДІЙСНЮЮТЬ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ.....	220
Лагнюк О.М. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СИСТЕМИ ОРГАНІВ, ЯКІ БЕРУТЬ УЧАСТЬ У ФОРМУВАННІ КАДРОВОГО СКЛАДУ СУДДІВСЬКОГО КОРПУСУ ВІДПОВІДНО ДО КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ В РЕДАКЦІЇ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ (ЩОДО ПРАВОСУДДЯ)» ТА ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО СУДОУСТРІЙ І СТАТУС СУДДІВ» № 1402.....	223

РОЗДІЛ 11

ФІЛОСОФІЯ ПРАВА

Булат Є.А. ДО ПИТАННЯ ОХОРОНИ НАУКОВИХ ВІДКРИТТІВ: ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ.....	226
--	-----

CONTENTS

SECTION 1 THEORY AND HISTORY OF LAW

Baran A.V. THE ACTIVITY OF UKRAINIAN DEPUTIES OF THE AUSTRIAN PARLIAMENT IN THE PROCESS OF CREATING UKRAINIAN UNIVERSITY IN LVIV.....	12
Vovk Yu.Ye. LEGAL REGULATION OF UKRAINIAN'S GOVERNMENT TERRITORY OWNERSHIP IN 1918.....	16
Hrubinko A.V. OPTIMIZATION OF STUDENT'S INDIVIDUAL TRAINING IN THE PROCESS OF STUDY HISTORICALY-LEGAL DISCIPLINES.....	19
Ryndiuk V.I. TERMINOLOGY ASPECT OF CONCEPT OF LAW IN THE CONTEXT OF RIGHT	22

SECTION 2 CONSTITUTIONAL LAW; MUNICIPAL LAW

Ostapenko O.H. DECENTRALIZATION OR FEDERALIZATION – THE BEST WAYS OF REFORMING PUBLIC POWER IN UKRAINE	26
Rosoliak O.B., Verbitska M.V. LEGAL BASIS OF THE POSSIBILITY OF APPLICATION OF PROTECTION OF CHILD RIGHTS, FREEDOMS AND INTERESTS AT SCHOOL	30
Chaplia O.V. MUNICIPAL GOVERNMENT IN THE USA: AN OVERVIEW	34

SECTION 3 CIVIL LAW AND CIVIL PROCESS; FAMILY LAW; INTERNATIONAL PRIVATE LAW

Hankevych O.M. PROCEDURAL PECULIARITIES OF PROCEEDINGS ON CONTESTING PATERNITY	37
Hotsaniuk O.I. POINT OF VIEW AT LEGAL NATURE OF PROPERTY RIGHTS ON INDUSTRIAL PROPERTY OBJECTS THROUGH ACCEPTED CONCEPTS.....	41
Zaitseva-Kalaur I.V. THE PROTECTION OF TRADE SECRETS – AN EFFECTIVE COMPONENT PROVIDING ECONOMIC SECURITY OF A BUSINESS ENTITY	45
Zubenko K.V. PLEDGE OF MOVABLE THINGS ATTRIBUTED TO IMMOVABLES	47
Myroniuk S.A. SOME PROCEDURAL ISSUES DIVORCE PERSPECTIVE ON STANDARDS LEGISLATION OF UKRAINE	51
Moskaliuk N.B. FEATURES OF THE LEGAL STATUS OF THE STATE AS A SUBJECT OF INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS IN SECRET INVENTIONS AND UTILITY MODELS.....	54
Sanchenko O.I. VALUE THEATRICAL PRODUCTIONS AND SOME TYPES OF THEATRICAL SPECTACLES IN LEGAL TERMS.....	58
Slobodian O.M. TO THE QUESTION OF LEGAL NATURE OF UNJUST ENRICHMENT OBLIGATION'S OBJECT	61

SECTION 4 COMMERCIAL LAW

Hryhorchuk M.V. PROBLEMS OF FORMATION CONCEPTUAL APPARATUS OF COMMERCIAL LAW UKRAINE.....	64
Lukach I.V. GENERAL ISSUES OF METHODS OF PROTECTION OF CORPORATE RIGHTS	68
Malolitneva V.K. PUBLIC PROCUREMENT AS A DRIVER OF INNOVATION: WHAT IS PRE-COMMERCIAL PROCUREMENT AND PROCUREMENT OF INNOVATIVE SOLUTIONS ...	71

Petrenko N.O. ABUSE OF DUE-PROCESS RIGHTS IN THE FORM OF ARTIFICIAL CHANGE OF JURISDICTION OF A COMMERCIAL CASE	75
SECTION 5	
LABOR LAW	
Kuchma O.L. MANDATORY STATE SOCIAL INSURANCE IN SOCIAL SECURITY LAW	79
SECTION 6	
LAND LAW	
Antoniuk U.V. LEGAL REGULATION OF THE RIGHTS OF CHILDREN IN NATURE PROTECTION IN UKRAINE CHILD SUPPORT	83
Klierini H.V. ABOUT THE PRINCIPLES OF LEGAL REGULATION OF INSURANCE OF AGRICULTURAL PRODUCTS WITH STATE SUPPORT IN UKRAINE.....	86
Kononov V.V., Petrovska M.P. THE MEDIATION SCREENING CRITERIA OF LAND USE DISPUTES	90
Semenets O.S. RECREATION AND LAW: RESEARCH OF TERMS AND CO-RELATIONS.....	93
Trehub O.A. WASTE DISPOSAL TAX AS THE ELEMENT OF ECONOMIC LEGAL PROVISION OF WASTE MANAGEMENT.....	97
SECTION 7	
ADMINISTRATIVE LAW AND PROCESS; FINANCIAL LAW; INFORMATION LAW	
Valuieva L.V. REGULATION THE STORAGE OF GOODS BEYOND ITS LIMIT IN UKRAINE SEAPORTS.....	101
Volokh O.K. QUESTION OF CYBER SECURITY UNDER DEVELOPMENT INFORMATION SOCIETY	104
Hlukhoveria V.A. SOME ISSUES OF NATIONAL POLICE UKRAINE	108
Darahanova N.V. TRADE UNIONS IS THE LEADING ORGAN OF SOCIAL ADMINISTRATION OF LABOR PROTECTION IN UKRAINE.....	110
Denysiuk D.S. FUNCTIONS OF THE NATIONAL POLICE UKRAINE: AND THE NOTION OF CLASSIFICATION.....	114
Kelemen M.I. ADMINISTRATIVE AND LEGAL SUPPORT OF PUBLIC PARTICIPATION IN THE PROTECTION OF ENVIRONMENTAL SAFETY	118
Koliusheva O.S. THE WAYS OF IMPROVEMENT OF NATIONAL LEGISLATION IN MUTUAL EXISTENCE OF UKRAINIAN AND ENGLISH TERMINOLOGY IN ADMINISTRATIVE LAW OF UKRAINE.....	122
Konstantyi O.V. DISMISSAL FOR BREACH OF JURATION OF A JUDGE (ESSENTIALLY COMMITTING DISCIPLINARY OFFENCES)	126
Leheza Ye.O. IMPROVEMENT PROVISION OF PUBLIC SERVICES (PUBLIC OPINION POLL OF THE POPULATION).....	130
Lohvynenko M.I., Dihtiar A.O. CORRUPTION RISKS IN THE JUDICIARY, DUE TO THE ENACTMENT OF THE LAW UKRAINE „ON CIVIL SERVICE”	133
Mishchenko T.M. CONCEPTUAL BASES OF A STRATEGY TO COMBAT ORGANIZED CRIME, WHICH IS ACCOMPANIED BY CORRUPT RELATIONS, IN UKRAINE	136

Popel S.A., Kmetsinska U.V. RESEARCH OF SPECIFIC JUDICIAL PRACTICE IN THE CONTROL OF CUSTOMS VALUE	139
Pchelin V.B. LEGAL BASIS OF THE COURT CLERK ACTIVITY IN ADMINISTRATIVE PROCEEDINGS OF UKRAINE	143
Riabchenko O.P. THE JURISDICTION AS A PROCESSUAL INSTITUTION OF ENSURING THE LEGALITY OF THE STATE CUSTOMS AFFAIRS: GENERAL DESCRIPTION	147
Surilova O.O. STATE CONTROL OVER OBSERVANCE OF LEGISLATION ON SUBSOILS	150
Shchavinskyi V.R. THE PROBLEMS OF ADMINISTRATIVE-JUDICIAL PROTECTION THE INTERESTS OF THE STATE	154

SECTION 8

CRIMINAL LAW AND CRIMINOLOGY; PENAL LAW

Denkovych O.I. METHODOLOGY OF DETERMINATION OF THE CRIMINAL NORM'S CONTENT BY THE CONSTITUTIONAL COURT OF UKRAINE.....	157
Yevdokimova O.V. FEATURES OF THE APPOINTMENT A FINE IN CONNECTION WITH MITIGATION OF PUNISHMENT.....	161
Kerniakevych-Tanasiichuk Yu.V. CONCEPT AND LEGAL NATURE OF PRINCIPLES OF PENAL POLICY OF UKRAINE.....	165
Kuts V.M., Kuts V.V. EXEMPTION FROM CRIMINAL LIABILITY CORRUPTION CRIMES SUBJECTS: CRIMINAL LAW AND CRIMINAL PROCEDURAL CHARACTERISTICS	169
Navrotskyi D.M. ORDER OR ARRANGEMENT EXECUTION IN THE ACTIVITY OF WORKERS OF LAW ENFORCEMENT AUTHORITIES	173
Zadoia K.P., Olenina Ya.H. THE COMPLIANCE OF CRIMINAL LEGISLATION OF UKRAINE WITH THE PROVISIONS OF COUNCIL OF EUROPE CONVENTION ON PREVENTING AND COMBATING VIOLENCE AGAINST WOMEN AND DOMESTIC VIOLENCE 2011 ON STALKING	177
Riabykh N.V. THE MAIN DIRECTIONS OF IMPROVING THE LEGAL MECHANISM TO ENSURE THE RIGHTS OF CONVICTS TO THE PROTECTION OF LIFE AND HEALTH IN UKRAINE.....	180
Telefanko B.M. WAYS TO IMPROVE STANDARDS OF RECIDIVISM UNDER THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE	183

SECTION 9

CRIMINAL PROCESS AND FORENSIC SCIENCE; FORENSIC EXAMINATION; OPERATIVELY-SEARCH ACTIVITY

Hetman H.M. NATURE AND SIGNIFICANCE OF PSYCHOLOGICAL PROFILING OF UNKNOWN PERSON IN CRIMINAL ACTIVITY OF UKRAINIAN CRIMINAL JUSTICE	186
Hryniuk V.O. TRANSFORMATION OF PROSECUTION IN THE TRIAL.....	189
Davydenko S.V. FEATURES OF MONETARY PENALTY AS MEASURE TO ENSURE OF CRIMINAL PROCEEDINGS	192
Kaluhin V.Yu. ALTERNATIVE EXPERTISE AS A MEANS OF GATHERING MEANINGFUL INFORMATION TO INVESTIGATE	196
Lys O.Yu. TACTICS AND METHODS OF SEARCH.....	200
Maliutin A.D., Usatyi H.O. INVESTIGATING JUDGE AS A LEGALITY GUARANTOR IN APPLYING CRIMINAL PRODEDURE ENSURING MEASURES AT THE PRE-TRIAL INCESTIGATION STAGE.....	203

Myroshnychenko Yu.M. THE CRITERIA OF TRUTH IN CRIMINAL PROCEEDINGS	206
Nesterenko O.S., Shcherbyna L.I. MANAGERIAL POWERS OF THE HEAD OF PREJUDICIAL INVESTIGATION.....	210
Poberezhnyk A.O. ISSUES ABOUT THE RIGHT OF SUSPECT AND ACCUSED TO INITIATE PROCEEDINGS TO ESTABLISH THE LEGALITY OF RESTRICTIONS ON HIS RIGHT TO LIBERTY AND SECURITY OF PERSON SUCH AS LEGAL GUARANTEE OF PROTECTION THIS RIGHT	213
Stetsyk B.V. PLANNING OF THERAPEUTIC INVESTIGATION ILLEGALLY	216

SECTION 10

JUDICIARY; PROSECUTION AND ADVOCACY

Kyrychenko S.O. INDIVIDUAL ASPECTS OF PROSECUTOR'S SUPERVISION OVER THE FUNCTIONING OF THE AUTHORITIES THAT PROVIDE OPERATIONAL SEARCHING ACTIVITY	220
Lahniuk O.M. GENERAL CHARACTERISTICS OF THE SYSTEM OF BODIES, WHICH PARTICIPATE IN FORMING STAFFING OF THE JUDICIARY UNDER THE CONSTITUTION OF UKRAINE IN EDITION OF THE LAW OF UKRAINE „ON AMENDMENTS TO THE CONSTITUTION OF UKRAINE (AS FOR JUSTICE)” AND THE LAW OF UKRAINE „ON THE JUDICIARY AND THE STATUS OF JUDGES” № 1402	223

SECTION 11

PHILOSOPHY LAW

Bulat Ye.A. TO THE QUESTION OF LEGAL PROTECTION OF SCIENTIFIC DISCOVERIES: PHILOSOPHICAL AND LEGAL ASPECT	226
--	-----

РОЗДІЛ 3

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО І ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС; СІМЕЙНЕ ПРАВО; МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

УДК 347.632.1

ПРОЦЕСУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗГЛЯДУ СПРАВ ПРО ОСПОРЮВАННЯ БАТЬКІВСТВА

PROCEDURAL PECULIARITIES OF PROCEEDINGS ON CONTESTING PATERNITY

Ганкевич О.М.,
к.ю.н., викладач кафедри судочинства
Юридичний інститут

Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Стаття присвячена дослідженню процесуальних особливостей розгляду справ про оспорування батьківства в Україні, визначено необхідність розмежування таких категорій справ, як оспорування батьківства та оспорування запису про батьківство. Справи про оспорування батьківства, які розпочинаються пред'явленням позову про виключення запису особи як батька з актового запису про народження дитини, можуть закінчуватися ухваленням рішення суду про виключення з актового запису про народження дитини запису про позивача як батька. Єдиним предметом позову, тобто матеріально-правовою вимогою позивача до відповідача, є не оспорування батьківства, яке позивач зрештою ставить під сумнів під час доказової діяльності у суді, а виключення його як батька з актового запису про народження дитини. Для забезпечення чистоти понятійного апарату у дослідженні авторами запропоновано внести зміни до чинного Сімейного кодексу України, а саме – змінити назви та безпосередньо положення статей 136–138 Сімейного кодексу України і відмовитися від нормативного словосполучення «оспорування батьківства».

Ключові слова: оспорування батьківства, оспорування запису про батьківство, факт батьківства, свідоцтво про народження, позов, позовне провадження, предмет доказування.

Статья посвящена исследованию процессуальных особенностей рассмотрения дел об оспаривании отцовства в Украине и необходимости разграничения таких категорий дел, как оспаривание отцовства и оспаривание записи об отцовстве. Дела об оспаривании отцовства, которые начинаются предъявлением иска об исключении записи лица как отца из актовой записи о рождении ребенка, могут заканчиваться принятием решения суда об исключении из актовой записи о рождении ребенка записи об истце как отце. Единственным предметом иска, то есть материально-правовым требованием истца к ответчику, является не оспаривание отцовства, которое истец в итоге ставит под сомнение при доказательственной деятельности в суде, а исключение его как отца из актовой записи о рождении ребенка. Для обеспечения чистоты понятийного аппарата в исследовании авторами предложено внести изменения в действующий Семейный кодекс Украины, а именно изменить названия и непосредственно содержание статей 136–138 Семейного кодекса Украины, а также отказаться от законодательного словосочетания «оспаривание отцовства».

Ключевые слова: оспаривание отцовства, оспаривание записи об отцовстве, факт отцовства, свидетельство о рождении, иск, исковое производство, предмет доказывания.

The article investigates the procedural peculiarities of the cases contesting paternity in Ukraine and the need for separation of these types of cases is contesting paternity and challenge the record of fatherhood. Court case challenge of parenting that begin presentation of the claim withdraw person as the father of the birth record of the child may end up deciding the court to exclude from the record of the child's birth record of the applicant as the father, the only subject of the claim, that material legal requirement plaintiff to the defendant is not contesting paternity, which the plaintiff ultimately casts doubt on evidence-based activities in court, and exclude him as the father on the birth record of the child. To ensure the purity of the conceptual apparatus of the study authors proposed amendments to the current Family Code of Ukraine, namely to change the name and direct provisions of Articles 136–138 Family Code of Ukraine and refuse legislator from the standard phrase «challenge paternity».

Key words: challenge paternity, contesting a record of paternity, paternity, birth certificate, claim, action proceedings, subject of proof.

Відповідно до ст. 136 СК України в судовому порядку може розглядатися справа про оспорування батьківства особою, яка записана батьком. Основний наголос у цій категорії справ законодавець ставить на тому, що в порядку позовного провадження позивач (особа, яка записана батьком дитини) повинен довести відсутність кровного споріднення між собою та дитиною. Тобто позивачем ставиться під сумнів т. зв. презумпція батьківства при народженні дитини у шлюбі.

Водночас у ст. 136 СК України законодавець оперує двома різними категоріями: «оспорування батьківства», а в змісті йдеться про пред'явлення «позову про виключення запису особи як батька з актового запису про народження дитини». Таке формулювання назви та змісту ст. 136 СК України спонукає до роздумів. Крім того, на сьогодні залишається не визначеним ані на рівні національної доктрини, ані на рівні національного законодавства, ані на рівні роз'яснень судової практики питання про можливість оспорування не фактичного батьківства в

контексті ст. 136 СК України, а самого запису про батьківство, що обумовлює актуальність теми дослідження.

Науковий аналіз проблеми розмежування справ про оспорування батьківства і справ про оспорування запису про батьківство були предметом розгляду в роботах Л. М. Баранової, С. Ю. Гаврилової, Л. М. Звягінцева, Л. В. Красицької, З. В. Ромовської, Ю. С. Червоного.

Метою статті є дослідження процесуальних особливостей розгляду справ про оспорування батьківства в Україні та визначення необхідності розмежування таких категорій справ, як оспорування батьківства та оспорування запису про батьківство, адже наявність волевиявлення особи є однією з визначальних передумов як вчинення цивільно-правових правочинів, так і здійснення сімейних прав та виконання сімейних обов'язків. Безумовним є й той факт, що оспорування батьківства та оспорування запису про батьківство є взаємопов'язаними категоріями справ. Так, якщо в судовому порядку буде встановлено, що між особою, яка записана як батько дитини в актовому записі про

народження дитини, та дитиною відсутнє кровне споріднення, то ця обставина потягне за собою анулювання такого запису. І, навпаки, визнання недійсним запису про батьківство призведе до зміни батьківських правовідносин.

У науковій літературі наголошується на необхідності розмежування справ про оспорювання батьківства і справ про оспорювання запису про батьківства. Так, С. Ю. Гаврилова в дисертаційній роботі «Судочинство у справах про оспорювання батьківства (материнства)» стверджує, що у судовому порядку, крім оспорювання батьківства (материнства), можливе оспорювання виключно запису про батьківство (материнства) за умови порушень, допущених при вчиненні такого запису в органах запису актів цивільного стану. Це можуть бути такі зловживання працівників органів ДРАЦСу, як вчинення запису про батьківство за заявою, підписаною тільки матір'ю, а також, якщо заява подана під впливом погроз, насильства або в стані, коли позивач не розумів значення своїх дій чи не міг керувати ними, тобто з порушенням волевиявлення особи [1, с. 206-207]. В таких випадках, на думку вченої, суд не повинен розглядати питання про походження дитини, оскільки вважається, що особі на момент запису її батьком дитини було відомо, що вона фактично не є батьком цієї дитини. Суд повинен дослідити тільки обставини вчинення запису і дати їм оцінку [1, с. 209].

На продовження думки С. Ю. Гаврилової щодо дослідження судом обставин запису особи, яка не є батьком дитини, Л. М. Звягінцева зауважує, що предмет доказування залежить насамперед від особи, яка звернулася до суду з позовом про оспорювання батьківства (материнства), а також від діючих на момент народження дитини (і, відповідно, на момент реєстрації її народження) правил запису батьків дитини в книзі запису народжень. Правила запису народжень встановлюються залежно від того, перебувають чи не перебувають у шлюбі між собою батьки дитини. Оскільки правила запису про батька дитини у разі народження матір'ю, яка не перебуває у шлюбі з батьком дитини, часто піддавалися змінам, Л. М. Звягінцева наголошує, що для правильного визначення предмета доказування в цій категорії справ необхідно у передбачених законом ситуаціях встановити не відсутність кровного споріднення, а невідповідність вчиненого запису закріпленню у законі правилам. Такий предмет доказування визначений сімейним законодавством у випадках, коли матеріальною підставою для запису в якості батька дитини є не його кровний зв'язок з дитиною, а т. зв. соціальна спорідненість за відсутності генетичного (біологічного) походження дитини від конкретної особи.

Крім того, науковець констатує, що закон у ряді випадків свідомо визначає виникнення батьківства та материнства за згодою осіб, які не є кровними батьками дитини, забороняючи при цьому їм у подальшому оспорювання актового запису. Наприклад, ч. 5 ст. 136 СК України закріплює правило, згідно з яким не має права оспорювати батьківство особа, записана батьком дитини, якщо в момент реєстрації себе батьком дитини вона знала, що не є її батьком, а також особа, яка дала згоду на застосування допоміжних репродуктивних технологій відповідно до ч. 1 ст. 123 СК України. Аналогічну норму містить ч.ч. 2, 3 ст. 52 СК РФ. Проте, на погляд Л. М. Звягінцевої, в такому випадку записані батьками особи мають право оспорювати актовий запис у зв'язку з оманом (наприклад, особа бажала усиновити дитину, а не встановити батьківство), застосування до них погроз, шантажу, насильства, в результаті збігу тяжких сімейних обставин, перебування в стані, коли зазначена особа не здатна була розуміти значення своїх дій або керувати ними чи перебувала в стані матеріальної, службової або іншої залежності [2].

Сприйняття даної позиції Л. М. Звягінцевої спостерігається у судовій практиці РФ. Так, у п. 10 Постанови Пленуму Верховного Суду РФ від 25 жовтня 1996 року № 9

«О применении судами Семейного кодекса Российской Федерации при рассмотрении дел об установлении отцовства и о взыскании алиментов» зазначається, що при розгляді справ про оспорювання запису про батька (матір) дитини необхідно мати на увазі, що передбачене п. 2 ст. 52 СК РФ правило про неможливість задоволення вимоги особи, записаної батьком дитини на підставі п. 2 ст. 51 СК РФ, про оспорювання свого батьківства, якщо в момент запису цій особі було відомо, що вона не є батьком дитини, не виключає її права оспорити зроблений запис з мотивів порушення волевиявлення (наприклад, якщо заяву про визнання батьківства було подано під впливом погроз, насильства або в стані, коли позивач не був здатний розуміти значення своїх дій або керувати ними) [3].

Аналіз поглядів російських вчених у контексті окресленого питання дозволяє підсумувати, що відмінність справ про оспорювання батьківства (материнства) від справ про оспорювання запису про батьківство (материнства) залежить від підстав позову про оспорювання актового запису про батька дитини. Фактично, обов'язок конкретизувати підстави звернення до суду у справах про оспорювання актового запису про батьківство (материнства) та в залежності від цього визначити предмет доказування і, відповідно, приблизний перелік доказів покладається безпосередньо на суддю при прийнятті ним відповідної позовної заяви.

Національна доктрина сімейного права не містить аналітичних наукових розвідок з приводу окресленої проблематики. Автори підручників, навчальних посібників з сімейного права, науково-практичних коментарів до СК України лише констатують наявність законодавчої заборони оспорювати батьківство особою, яка записана батьком дитини, якщо в момент реєстрації народження дитини вона знала, що не є батьком [4], інколи зазначаючи, що у разі надходження такої заяви, суддя має відмовити у відкритті провадження у справі на підставі п. 1 ч. 2 ст. 122 ЦПК України [5, с. 370].

Обережною в цьому контексті є позиція З. В. Ромовської. В цілому в коментарі до СК України науковець зауважує, що закон позбавляє можливості оспорювати батьківство того, хто знав, що не є батьком дитини, але за його згодою був зареєстрований ним. Водночас наводить наступний приклад:

«Г. одружився з жінкою, яка народила дитину, не перебуваючи у шлюбі з її батьком. З метою зміцнення сім'ї Г. дав згоду на реєстрацію себе батьком дитини, хоча знав, що не є ним. Через певний час шлюб між ними було розірвано.

Г. оспорити запис його батьком дитини не зможе, хіба що лише тоді, коли доведе, що його дружина діяла недобросовісно, маючи намір добитися запису його батьком своєї дитини і не маючи наміру проживати з ним однією сім'єю» [6, с. 275-276].

Як вбачається з наведеного прикладу, науковець гіпотетично допускає ситуацію, коли позивач може оспорювати в суді не відсутність кровного споріднення між ним та дитиною, про що він знав, а безпосередньо запис про батьківство.

Разом з тим доцільно зауважити, що у науково-практичному коментарі до СК України за авторством Е. М. Багача, Ю. В. Білоусова зазначається, що «законодавець не виключає право особи, записаної батьком дитини за її заявою про встановлення батьківства, оспорювати здійснений органом ДРАЦС запис за мотивами порушення волевиявлення (наприклад, якщо заява про встановлення батьківства була подана під впливом погрози, насильства тощо)». До того ж, науковці визнають, що особи, які дали згоду на народження дитини в результаті допоміжних репродуктивних технологій, не зважаючи на заборону, передбачену ч. 5 ст. 136 СК України, можуть оспорити батьківство у судовому порядку, якщо, наприклад, чоловік дав

згоду на запліднення своєї дружини донорською спермою, а у дійсності вагітність настала не від цього, а від зв'язку зі стороннім чоловіком, або коли згода на застосування допоміжних репродуктивних технологій була надана під впливом погрози, насильства тощо чи особи були введені в оману щодо генетичних властивостей донора [7].

Водночас автори не уточнюють ні норми закону, яка передбачає право особи, записаної батьком дитини за її зявою про встановлення батьківства, оспорювати здійснений органом ДРАЦСу запис за мотивами порушення волевиявлення, ні своєї теоретичної позиції, яка дозволила їм прийти до висновків про можливість за певних обставин оспорити виключно запис про батьківство.

На неможливості позбавити права на оспорювання батьківства особи, яка надала згоду на застосування допоміжних репродуктивних технологій, а у реальній дійсності дитина була народжена від сторонньої особи, наголошує Л. В. Красицька [8, с. 54]. На підтримку висловлених вище суджень щодо можливості захисту потерпілої сторони у безвихідній ситуації, в яку її ставить чинна ч. 5 ст. 136 СК України, І. В. Рубець пропонує зазначену норму викласти в наступній редакції: «Не має права оспорювати батьківство особа, записана батьком дитини, якщо в момент реєстрації себе батьком дитини вона знала, що не є її батьком, крім випадків, коли такий запис було зроблено з порушенням її вільного волевиявлення, а також особа, яка дала згоду на застосування допоміжних репродуктивних технологій відповідно до ч. 1 ст. 123 цього Кодексу, крім випадків, коли така згода була отримана з порушенням її вільного волевиявлення, або якщо не буде доказано, що дружина завагітніла іншим способом» [9, с. 56]. В цілому така позиція науковця має право на існування та підтримку. При цьому, на нашу думку, варто говорити про оспорювання запису про батьківство, а не самого факту батьківства, що також має бути враховано при внесенні змін до ч. 5 ст. 136 СК України. Крім того, у пропонуваній нормі міститься оціночна категорія «вільне волевиявлення», яку в кожній конкретній справі буде визначати та оцінювати як таку суд. Тобто на суддю в черговий раз покладатиметься завдання, уникаючи суб'єктивізму, ухвалити законне та обґрунтоване рішення з правильною оцінкою наявності чи відсутності вільного волевиявлення особи, записаної батьком дитини, якщо в момент реєстрації себе батьком дитини вона знала, що не є її батьком, але що не гарантує подальшого оскарження такого рішення в судах апеляційної та касаційної інстанцій.

Отже, на сьогодні невизначеним на рівні національної доктрини, на рівні національного законодавства, на рівні роз'яснень судової практики (у постанові Пленуму Верховного Суду України від 15 травня 2006 року № 3 «Про застосування судами окремих норм Сімейного кодексу України при розгляді справ щодо батьківства, материнства та стягнення аліментів» на відміну від постанови Пленуму Верховного Суду РФ від 25 жовтня 1996 року № 9 «О применении судами Семейного кодекса Российской Федерации при рассмотрении дел об установлении отцовства и о взыскании алиментов» не передбачено винятків із правила, закріпленого ч. 5 ст. 136 СК України) залишається питання про можливість оспорювання не фактичного батьківства в контексті ст. 136 СК України, а самого запису про батьківство.

Повністю погоджуємося з науковцями, які підняли питання про необхідність розмежування цих категорій справ, адже наявність волевиявлення особи є однією з визначальних передумов як вчинення цивільно-правових правочинів, так і здійснення сімейних прав та виконання сімейних обов'язків.

Так, ч. 1 ст. 122 СК України визначено, що дитина, яка зачата і (або) народжена у шлюбі, походить від подружжя. Для визначення походження дитини від подружжя достатньо двох документів: свідоцтва про шлюб та документа

закладу охорони здоров'я про народження дружиною дитини. При здійсненні актового запису в Книзі реєстрації народжень не вимагається присутність обох батьків. Тому жінка, маючи свідоцтво про шлюб та документ закладу охорони здоров'я, може без жодних перепон отримати свідоцтво про народження дитини, де батьком дитини вказаний її чоловік. Безумовним є й той факт, що оспорювання батьківства та оспорювання запису про батьківство є взаємопов'язаними категоріями справ. Так, якщо в судовому порядку буде встановлено, що між особою, яка записана як батько дитини в актовому записі про народження дитини, та дитиною відсутнє кровне споріднення, то ця обставина потягне за собою анулювання такого запису. І навпаки, визнання недійсним запису про батьківство призведе до зміни батьківських правовідносин. Проте ще раз наголошуємо, чинний закон визначає за можливе оспорювати батьківство з позицій відсутності кровного споріднення між особою, записаною батьком, і дитиною шляхом пред'явлення позову про виключення запису позивача як батька з актового запису про народження дитини.

Як вбачається з наведеного, цілком очевидно, що для забезпечення чистоти понятійного апарату настав час змінювати назви та безпосередньо положення статей 136–138 СК України.

Оптимальним вирішенням цього завдання вбачається у відмові законодавця від нормативного словосполучення «оспорювання батьківства». У ч. 1 ст. 136, ч. 2 ст. 137, ч. 1 ст. 138 СК України чітко визначено, що у цій категорії справ до суду пред'являється позов про виключення запису як батька з актового запису про народження дитини. Саме таке формулювання має міститися у резолютивній частині рішення суду про задоволення позову (ч. 2 ст. 136 СК України).

Пропоноване формулювання назв статей 136–138 СК України попереджатиме виникнення проблематичної ситуації розмежування справ про оспорювання батьківства і справ про оспорювання безпосередньо запису про батьківство, про що йшлося вище. Предмет позову в цих справах єдиний – виключення позивача як батька з актового запису про народження дитини, а ось що буде підставою позову залежатиме від обставин, якими позивач обґрунтовує свої вимоги. Такими обставинами можуть бути й відсутність кровного споріднення між особою, яка записана батьком, та дитиною, й невідповідність вчиненого запису закріпленню у законі правилам, зокрема запис особи батьком з порушенням її волевиявлення (застосування до чоловіка погроз, шантажу, насильства, в результаті збігу тяжких сімейних обставин, перебування у стані, коли він був не здатний розуміти значення своїх дій або керувати ними чи перебував у стані матеріальної, службової або іншої залежності).

Єдиною метою звернення до суду, або те, що в цивільному судочинстві обумовлює позовну вимогу позивача та визначає його юридичну зацікавленість у справі, є ухвалення судом рішення про виключення його прізвища, ім'я, по батькові як батька з актового запису про народження дитини. Правильно визначена підстава позову, основною з яких, як наголошується в СК України і у постанові Пленуму Верховного Суду України від 15 травня 2006 року № 3 «Про застосування судами окремих норм Сімейного кодексу України при розгляді справ щодо батьківства, материнства та стягнення аліментів» є відсутність кровного споріднення між особою, яка записана батьком, та дитиною, сприяє ухваленню рішення в інтересах позивача. За наявності такого рішення, яке набрало законної сили, задовольняється матеріально-правова зацікавленість позивача – через судову діяльність у його справі в актовий запис про народження дитини відділ ДРАЦСу зобов'язується внести зміни шляхом анулювання його прізвища, ім'я, по батькові в графі «батько». Таким чином, визначальним і юридично правильно сформульованим в

цій категорії справи повинен бути предмет позову, а підстави позову можуть вирізнятися в залежності від життєвих обставин, які обумовлюють звернення позивача до суду.

Водночас з метою законодавчого вирішення наукової дискусії про можливість судового розгляду справ про виключення позивача як батька з актового запису народження дитини на підставі відсутності кровного споріднення між ним та дитиною і справ про т. зв. оспорювання безпосередньо запису про батьківство, зробленого з порушенням правил реєстрації актів цивільного стану або за відсутності вільної згоди чоловіка на такий запис, з врахуванням необхідності полегшення практичної діяльності суддів пропонуємо ч. 5 ст. 136 СК України викласти у наступній редакції:

«5. Особа, записана батьком дитини, якщо в момент реєстрації себе батьком дитини вона знала, що не є її батьком, а також особа, яка дала згоду на застосування допоміжних репродуктивних технологій відповідно до частини першої статті 123 цього Кодексу, при пред'явленні позову про виключення запису про нього як батька з актового запису про народження дитини не має право посилатися на відсутність кровного споріднення між нею та дитиною, факт застосування допоміжних репродуктивних технологій як на підставу позову.

Особа, записана батьком дитини, якщо в момент реєстрації себе батьком дитини вона знала, що не є її батьком, а також особа, яка дала згоду на застосування допоміжних репродуктивних технологій відповідно до частини першої статті 123 цього Кодексу, має право пред'явити позов

про виключення запису про нього як батька з актового запису про народження дитини, якщо в момент державної реєстрації народження дитини мали місце обставини, які засвідчують відсутність вільної згоди чоловіка на таку реєстрацію, або така реєстрація проводилася з порушенням правил, встановлених законом.».

Зважаючи на викладене, можна сформулювати декілька висновків:

1. У справах про оспорювання батьківства, які розпочинаються пред'явленням позову про виключення запису особи як батька з актового запису про народження дитини, можуть закінчуватися ухваленням рішення суду про виключення з актового запису про народження дитини запису про позивача як батька, єдиним предметом позову, тобто матеріально-правовою вимогою позивача до відповідача, є не оспорювання батьківства, яке позивач зрештою ставить під сумнів під час доказової діяльності у суді, а виключення його як батька з актового запису про народження дитини.

2. Для забезпечення чистоти понятійного апарату потрібно змінити назви та безпосередньо положення статей 136–138 СК України. Отже, потрібно відмовитися від нормативного словосполучення «оспорювання батьківства». У ч. 1 ст. 136, ч. 2 ст. 137, ч. 1 ст. 138 СК України чітко визначено, що у цій категорії справ до суду пред'являється позов про виключення запису як батька з актового запису про народження дитини. Саме таке формулювання має міститися у резолютивній частині рішення суду про задоволення позову (ч. 2 ст. 136 СК України).

ЛІТЕРАТУРА

1. Гаврилова С. Ю. Судопроизводство по делам об оспаривании отцовства (материнства) : Дис.... канд. юрид. наук по спец. : 12.00.15 / С. Ю. Гаврилова. – Саратов, 2001. – С. 206–207.
2. Справочник по доказыванию в гражданском судопроизводстве / Под ред. И. В. Решетниковой. – 5-е изд., доп. и перераб. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.consultant.ru
3. О применении судами Семейного кодекса Российской Федерации при рассмотрении дел об установлении отцовства и о взыскании алиментов : Постановление Пленума Верховного Суда Российской Федерации от 25 октября 1996 года № 9 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://base.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc;base=LAW;n=66266>
4. Науково-практичний коментар Семейного кодексу України : пер. з рос. / С. В. Ківалов, Ю. С. Червоний, Г. С. Волосатий та ін. ; за ред. Ю. С. Червоного. – К. ; О. : Юрінком Інтер, 2008. – 504 с.
5. Семейний кодекс України : науково-практичний коментар / За заг. ред. С. Я. Фурси. – К. : Фурса С. Я., КНТ, 2008. – 1248 с.
6. Ромовська З. В. Семейний кодекс України : Науково-практичний коментар / З. В. Ромовська. – К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. – 532 с.
7. Багач Е. М. Семейний кодекс України : Науково-практичний коментар / Е. М. Багач, Ю. В. Білоусов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://all-books.biz/pravo-smeynoe/simeyniy-kodeks-ukrajini-naukovo-praktichniy.html>
8. Красицька Л. В. Оспорювання батьківства / Л. В. Красицька // Юридична Україна. – 2008. – № 7. – С. 52–57.
9. Рубець І. В. Презумпція батьківства та можливості її спростування за сімейним законодавством України / І. В. Рубець // Юридична наука. – 2011. – № 6. – С. 53–57.